

Gerbiami kolegos,

Praėjo kiek daugiau nei pusmetis, kai naujoji Vyriausybė gavo įgaliojimus ir pradėjo dirbti. Per tą laiką, manau, galėjote susidaryti įspūdį apie veikimo stilių – ir apie bendrosios užsienio politikos tęstinumą, ir apie atsirandančius naujus akcentus. Valstybės užsienio politikos užduotį suformuluočiau taip: mąstyti strategiškai, įgyvendinti kūrybiškai, veikti drąsiai, ryžtingai ir greitai.

Kalbėdamas apie užsienio politikos veikimo laukus, išvelgčiau keletą horizontų.

I. Pirmasis horizontas: Rusija, Baltarusija, Rytų partnerystė

Mums artimiausias, labiausiai akivaizdus horizontas – Baltarusija, Rusija, Rytų partnerystės šalys. Kartu jame yra daugiausia tęstinumo. Čia nesikeičia nei mūsų prioritetai, nei grėsmės.

Vis dėlto ir šiame regione priėjome pribrendusių pokyčių slenkstį. Esama situacija nebegali ilgai tęstis nei Baltarusijoje, nei Rusijoje. Protestų apimtis išsiplėtė ir geografiniu, ir demografiniu požiūriu. Autoritariniai režimai į tai atsakė dar platesnėmis, dar nuožmesnėmis represijomis. Nors ir labai norima pavaizduoti, kad vyksta tik *business as usual*, puikiai suprantam, kad taip nėra: režimų ekonominės ir socialinės atramos degraduoja, bręsta visuomeninės permainos. Kartais išorinių ženklų beveik nematyti, bet susikaupę pokyčiai išsiverš dėl veiksmų, kurie kaip požeminė upė graužiasi į viršų.

Tas permainų metas, be abejo, lemia tiek galimybių, tiek pavojų.

Todėl labai svarbu vertinti vykstančius geopolitinius procesus iš esmės. Tik mėgindami projektuoti režimų tikslus, galėsime parengti tinkamą strateginį atsaką.

Neseniai *The Economist* apžvalgininkas rašė: „Rusijos režimas tarpsta chaose (*thrives on chaos*).“

Rusijos politika per pastaruosius porą dešimtmečių buvo nestabilumo eksportas per sieną – nuo Padniestrės iki Rytų Ukrainos, nuo Abchazijos iki Kalnų Karabacho.

Nestabilumo nauda režimui aiški. Viena vertus, agresija – iki šiol populiaru Rusijos vidaus politikos prekė. Antra vertus, ji pančioja agresijos aukomis tapusių valstybių

– Ukrainos, Sakartvelo, Moldovos – europietiškus ir euroatlantinius siekius, verčia jas Rusijos įkaitėmis.

Kita vertus, šis geopolitinis instrumentas tampa vis brangesnis, nes nestabilūs hibridiniai režimai – Abchazija, Transdnistrija, Pietų Osetija, Luganskas ir Doneckas, netgi aneksuotasis Krymas – nėra veiksmingi, jų ekonomika nepajėgi patenkinti kasdienių gyventojų poreikių. Visas sąskaitas galiausiai tenka apmokėti Rusijai – kaip ir sovietiniais laikais, nuo komunistinių režimų Afrikoje iki Castro Kubos. Tos teritorijos nėra prijungtos, jos vis tiek tam tikru lygiu autonomiškos ir turi nedidelį pasirinkimą, bent vidaus politikoje, o tai irgi didina jų išlaikymo išlaidas.

Taigi dabar matome kitą etapą, kai Kremlius aktyviai bando taisyti tai, ką Putinas pavadino „didžiausia 20-ojo amžiaus geopolitine klaida“ – Sovietų Sąjungos iširimą. Galų gale nesvarbu, ar Kremlius tai daro tenkindamas Putino įgeidį susikurti asmeninę indėlį į istoriją, ar dėl to, kad nebesugeba apraminti padėties Rusijos pasieniuose. Niekas ir nemano, kad Putinas galėtų prilygti Stalino projektui, galbūt jis net neturi tokių ambicijų, – bet jis siekia artimiausio tikslo: prisijungti teritorijas, kur Rusija yra įkėlusį koją.

Baltarusija yra labai arti Rusijos nagų. Dabar pats laikas paklausti savęs – kas nutiktų, jei Lukašenka pasirašytų bendrą valstybės susitarimą su Putinu? Ar galėtume tai pripažinti? Ar neturėtume to vadinti aneksija, kaip buvo Krymo atveju ir kaip įvardijo kai kurios šalys Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą ir kitas Baltijos šalis? Jei įvyktų aneksija, Baltarusija turėtų tapti absoliučiai draudžiama zona Vakarų verslui, koks šiandien yra Krymas.

Bet ne tik Baltarusija. Armėnija tampa vis labiau priklausoma nuo Rusijos saugumo garantų, ten vis daugiau Rusijos karinių pajėgų. Azerbaidžanas, norėdamas susigrąžinti anksčiau prarastas teritorijas, laimėjo karą prieš Armėniją, bet dabar šios šalies viduje yra 5 000 Rusijos karių. Gruzija prarado teritoriją per 2008 m. karą ir regi nuolat vykstančią okupuotą Abchazijos ir Cchinvalio (Pietų Osetijos) teritorijų militarizaciją. Neseniai vykstanti Rusijos karinė plėtra okupuotame Kryme ir palei Ukrainos sieną stumia Ukrainą į nepavydėtiną padėtį: valstybė gyvena nuolatinio mažo intensyvumo karo sąlygomis ir nuolat patiria plačios apimties karo veiksmų grėsmę. Tas pats pasakytina ir apie pusiau nusikalstamą Padniestrės teritoriją, atplėštą nuo Moldovos – šalies, kuri dar neseniai buvo proeuropietiškų reformų priekyje.

Sakoma, kad visus šiuos konfliktus Stalinas iš anksto užprogramavo garsiuoju raudonu pieštuku, kuriuo perbraižė naujai okupuotų teritorijų sienas po Antrojo pasaulinio karo. Mes matėme, kaip Kaliningradas tapo *de facto* Rusijos karine baze Europos vidury. Vis dėlto kuo skiriasi Kaliningradas ir Pietų Osetija? Pastaroji taip pat turi Rusijos kariuomenę, ji taip pat tapo grėsme gretimoms šalims.

Ši lėtoji aneksija jau vyksta prie ES sienų. Neužkirtus jai kelio, ateinantis šimtmetis pasižymės nestabilumu. Šalys, turinčios probleminių, ginčytinų teritorijų, nenoriai sieks demokratinių, proeuropietišku reformų, nes tai galėtų išprovokuoti Rusiją. Tokios faktinės geopolitinės neoimperinės Rusijos įkaitės kartu bus viliojantis taikinyš jos tolesnėms ekspansijos ambicijoms.

II. Antrasis horizontas: JAV, NATO sąjungininkai, ES vaidmuo

Šių procesų ir jų keliamos grėsmės suvokimas lemia rimtus iššūkius Lietuvos užsienio politikai. Kuo mes galime remtis, siekdami atsispirti šioms pavojingoms imperinėms tendencijoms?

Ne taip seniai būtent JAV buvo pagrindinis regioną stabilizuojantis veikėjas. NATO plėtra Vidurio ir Rytų Europoje, aktyvus JAV veikimas Rytų partnerystės šalyse ir Vidurinėje Azijoje galėjo suteikti šiems regionams stabilumo, atsverti trikdančių, išbalansuojančių geopolitinių veikėjų – Rusijos ar Kinijos dalyvavimą. Per pastaruosius ketverius metus sumažėjęs JAV geopolitinis poveikis šiame regione paliko daugiau erdvės manevruoti antidemokratiniais veikėjams, o mes dabar esame padarinių liudininkai.

Žinoma, NATO skydas dar veikia, jis vis dar pakankamai atgraso ir sergsti pasienį – Baltijos šalis, Lenkiją ir kitas. Jis netgi užtikrina opozicijai prieglobstį nuo nedemokratiškų Rusijos, labiausiai Baltarusijos režimų. Lietuvą kaip prieglobsčio šalį pasirinko tūkstančiai opozicijos lyderių, aktyvistų, žurnalistų ir nevyriausybių organizacijų.

Naujausi JAV vadovų pareiškimai, kad JAV grįžta į pasaulio politiką, labai džiugina. Juos šiltai priėmė Vidurio ir Rytų Europos valstybės, taip pat Šiaurės šalys.

Mūsų tikslas – pasinaudoti visais savo turimais kontaktais, regiono pažinimu, partneryste ir bendromis su JAV vertybėmis, kad paskatintume Valstijas atsigręžti į mūsų regioną ir vėl pradėti realiai jame veikti, dalyvauti jo politiniuose ir saugumo procesuose. Be šito numalšinti Rusijos imperines ambicijas gali būti labai sunku.

O čia kyla klausimas: kur šiuose procesuose yra Europos Sąjunga? Ar ES negresia likti nuošalia stebėtoja, su bejėgišku susirūpinimu stebinčia, kaip aplinkinis pasaulis tampa vis nestabilesne ir pavojingesne vieta?

Todėl mūsų partneriams Europoje visais lygiais, nuo dvišalių formatų iki aukščiausių ES institucijų, turi būti pranešama: Europai reikalinga didžioji geopolitinė strategija. Mums buvo duotas geopolitinės sąjungos pažadas. Dabar pats metas šį pažadą įgyvendinti.

ES pagrįstai nerimauja dėl savo strateginės komunikacijos, bet problema neapsiriboja vien ja. Dabar pats laikas sutelkti dėmesį į ES strateginį dalyvavimą

Rytų partnerystėje. Jei per ilgai lūkuriuosime, komunikacija nebebus aktuali, nes Europos Sąjungos tiesiog nebeliks regione.

Pirmieji teigiamų poslinkių ženklai jau yra. ES Tarybos pirmininkas aktyviai dalyvavo sprendžiant Sakartvele kilusią politinę krizę, kuri galėjo ilgam užblokuoti reformų eigą. Rezultatas buvo pagirtinas. Diplomatinės pastangos suveikė ir opozicija Sakartvele grįžo į parlamentą, kuris dabar gali skelbti įstatymus ir prireikus keisti konstituciją tam, kad šalis galėtų tęsti savo kelią į Europą.

Svarbus Europos įsitraukimo į Rytų Partnerystės regioną ženklas yra ir EIVT mandatuota misija Pietų Kaukaze, kurioje dalyvavau kartu su Austrijos ir Rumunijos užsienio reikalų ministrais kaip Europos Sąjungos atstovas. EVT išvadose, Lietuvai, Lenkijai ir kitoms Baltijos šalims spaudžiant, vėl prabilta apie Rytų partnerystės asocijuotų narių europinę perspektyvą.

Be to, priimtas ambicingas ketvirtasis sankcijų Baltarusijai paketas ir per rekordiškai trumpą laiką priimtos sektorių sankcijos, kurios kirs per jautriausias režimo vietas ir sustiprins pokyčio prielaidas, didindamos spaudimą nusikaltimus vykdančiam diktatoriui Lukašenkai tol, kol jis bus išstumtas, ir padėdamos Baltarusijos žmonėms surengti rinkimus, kurių jie nusipelnė.

Vis dėlto galima ir reikia padaryti daug daugiau. Didesnio Europos įsitraukimo reikia visame regione.

Europa yra labai reikalinga padėti Azerbaidžane ir Armėnijoje tarpininkauti taikos procesui, nes Europa – vienintelė iš tiesų nesuinteresuota dalyvė, nes vienintelis mūsų interesas yra stabilumas, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus gyvybei bei teisėms.

Europa reikalinga Moldovoje ir Ukrainoje – šalyse, kurios pareiškė aiškų norą būti arčiau Europos ir Europoje.

Štai kodėl Europos Sąjunga turi tapti geopolitine sąjunga, kitu atveju teks susidurti su vis neaiškesniais, pavojingesniais procesais – Kinija ir Rusija tarpusavyje nusprendžia ne tik į rytus, bet ir į pietus esančių šalių likimus. Tai jau matome vykstant Libijoje ir Sirijoje.

ES diplomatomams nedelsiant reikalingi platesni įgaliojimai, o ES ministrams reikia nuodugniau aptarti šiuos klausimus ir priimti platesnius, išvalgesnius sprendimus. ES lyderiai taip pat turi pradėti vertinti Rytų geopolitiką kaip didžiulį politinį prioritetą, nes ES saugumas neatsiejamas nuo kaimynų taikos, stabilumo ir demokratinės pažangos. Tik saugi ES gali įgyvendinti savo pirminę misiją – veikti kaip taikos ir žmogaus teisių, laisvės ir klestėjimo švyturys pasauliui. Taigi kelias į Europos ateitį eina per jos rytinių kaimynų ateitį. Priešingu atveju mūsų kaimynystės programos bus tik brangiai kainuojantis pratimas perkant laiko iš atgimstančių imperialistinių režimų.

Visas tas fonas ir apibrėžia mūsų Europos politikos poreikius ir uždavinius – tiek dvišalių sutarčių lygiu, tiek ES formatuose.

Minėjau, kad Lietuvą prieglobsčiu pasirinko tūkstančiai Baltarusijos ir Rusijos opozicijos aktyvistų, demokratų, žurnalistų. Be abejo, pati Rusijos ir Baltarusijos visuomenė yra pirmasis mūsų sąjungininkas siekiant demokratinių permainų šiose šalyse. Mes negalime už juos padaryti jų darbo, bet galime ir privalome juos remti, gindami jų teises tarptautiniuose formatuose, taikydami sankcijas jų persekiotojams ir, svarbiausia, teikdami jiems Lietuvoje saugų prieglobstį, iš kurio jie galėtų veikti. Sviatlana Cichanouskaja – puiki sąjungininkė, kaip niekas kitas gebanti iškelti Baltarusijos klausimą netgi tose valstybėse, kurios ilgą laiką buvo šiam klausimui gana abejingos.

Žinoma, tai kelia diktatorių, labiausiai – Baltarusijos režimo įsiūtį. Neseniai įvyko precedento neturintis tarptautinės teisės normų išprievartavimas – iš Atėnų į Vilnių skrendančio lėktuvo pagrobimas. Dabar Baltarusijos režimas bando Lietuvą užtvindyti pabėgėliais.

Visa tai tik rodo, kad sankcijos veikia, kad Baltarusijos režimas desperatiškai blaškosi. Dar labiau reikalingas tiek mūsų pačių strateginis susitelkimas ir tvirtumas, tiek strateginė partnerių ES kantrybė. Neturime jiems leisti, kaip ne kartą buvo praeityje, susitaikyti su dalinėmis režimo nuolaidomis ir atsitraukti anksčiau, negu bus pasiekti užsibrėžti pamatiniai tikslai: (i) visų politinių kalinių išlaisvinimas, (ii) laisvi ir skaidrūs rinkimai su ESBO-ODHIR priežiūra ir pagal jos standartus, (iii) tvarkingas valdžios perdavimas.

ES partnerių parama neapsakomai svarbi: tai ir Baltarusijos sankcijų sistema, ir pagalba dorojantis su Lukašenkos režimo keliamoms hibridinėms grėsmėms.

Esame ir turime būti geri europiečiai, neabejingi visų ES valstybių narių rūpesčiams. Tik išmokę kalbėti apie visiems svarbius dalykus galime sulaukti dėmesio tam, kas svarbu mums. Ir čia kryptingas, strategiškas darbas ir dialogas su ES partneriais pasiteisino ir davė rezultatų. Prisiimame atsakomybę Europoje – ir sulaukiame solidarumo. Pabėgėlių krizės atsakas. Misija Pietų Kaukaze. Tai, kad ji patikėta mums, reiškia išaugusį ES centrinių institucijų pasitikėjimą mūsų įžvalgomis, mūsų ekspertize, mūsų kontaktais.

Turime būti tikri europiečiai ir ta prasme, kad remiamės ES pamatinėmis vertybėmis ir apie jas primename.

Gaila, kad ne visada čia prieiname konsensą.

III. Trečiasis horizontas: globalios perspektyvos, neatrasti akiračiai

Pagaliau pradėdame veikti strategiškai, globaliai.

Jau seniai, dar gerokai iki rinkimų, matėme gilėjančią strateginę geopolitinę, gal net egzistencinę įtampą tarp Kinijos ir Vakarų. Nuo masinių žmogaus teisių pažeidimų

Sindziange iki tarptautinių sutarčių laužymo ir demokratinės visuomenės griovimo Honkonge, nuo karinės agresijos Pietų Kinijos jūroje iki globalaus klientelių tinklo kūrimo per „Juostos ir kelio iniciatyvą“ (*Belt and Road Initiative*) besivystančiose šalyse ir mėginimo demokratiją kaip pažangos matą pakeisti tarptautinio „vystymosi“ (*development*) diskursu, atsiejant pažangą nuo žmogaus teisių ir politinių laisvių.

Nenoriu kalbėti apie naują šaltąjį karą tarp Kinijos ir Vakarų, nes visos tokios praeitimi grįstos metaforos iškraipo naują, tik dabar gimstančią geopolitinę tikrovę. Žvelgiant į abiejų geopolitinės lygties pusių raidą jau seniai buvo aišku, kad vyksta dviejų politinių sistemų – demokratijos ir autoritarizmo konkurencija, kuri gali išskelti egzistencinių iššūkių.

Galvodami apie Lietuvos profilį šitos konkurencijos fone supratome, kad turime mąstyti strategiškai. Negalime likti 17+1 formate, kuris ne tik politiškai skaldo ES, ekonomiškai prikausto Rytų ir Vidurio Europos šalis prie Kinijos, bet ir yra Lietuvai visiškai nenaudingas. Strateginis mąstymas sako, kad neturime būti *bandwagon* dalimi, neprivalome likti vienam ar kitam formate tik todėl, kad visi taip daro. Todėl ryžomės veikti ir palikome šį formatą, dėl to mūsų politika iškart buvo pastebėta ir įvertinta.

Dabar esame naujų trajektorijų kūrimo priekyje.

Ar Europos Sąjunga iš tiesų perpranta Kinijos strategiją, ar tik mato persiklojančių didesnių valstybių interesų ir inertiško veikimo šiupinį?

Europa privalo fundamentaliai permąstyti savo politiką Indijos ir Ramiojo vandenyno regione. ES tapo pernelyg priklausoma nuo Kinijos ir dabar turi diversifikuoti savo santykius Azijoje, kad būtų išvengta netolygios priklausomybės, užsimegztų glaudesni ryšiai su rytojaus pasaulio demokratiniiais galios centrais.

Kokiu būdu Europos Sąjunga kalbės su Kinija – dvišaliais, „troikų“ ir pačios Kinijos sukurtais, jai parankiais 16+1 formatais? Ar vienu balsu? Esam iškėlę 27+1 idėją, telkiame jai paramą.

Ateityje bus vis svarbesnis QUAD (JAV, Japonijos, Indijos, Australijos) bendradarbiavimo formato vaidmuo. Privalome tai matyti, privalome, kur įmanoma, jungtis ir dalyvauti.

Turime daug aktyviau įsitraukti į strategijų kūrimo procesus, net būti jų katalizatoriais.

Tam reikia plėtoti gebėjimus, turėti ekspertinių žinių. Šia linkme vyksta procesai: planuojame Rytų kalbų ir kultūrų studijas mūsų diplomatams, Azijos analitinio centro kūrimą.

Kartais sulaukiame klausimo: ar Lietuva kovoja su Kinija? Noriu pabrėžti, kad Lietuva su Kinija nekovoja, tai būtų netgi juokinga. Mes manome, kad ekonominė

priklausomybė ilgainiui formuoja ir politinę priklausomybę, o nedemokratiškas pasaulio galių kontekste tokios priklausomybės kertasi su mūsų nacionalinio saugumo interesais. Todėl mes mažiname savo priklausomybę strategiškai diversifikuodami savo ekonominius interesus Indijos ir Ramiojo vandenyno regione. Atidarome ambasadą Pietų Korėjoje, kitamet – Singapūre, bus prekybos atstovybė Taivane. Rengiame plačią ekonominių vizitų programą į Aziją, į Afriką. Ruošiamės išnaudoti visas galimybes – ne tik atrasti veiklos naujose, iki šiol neįsisavintose teritorijose, bet ir naujai, rezultatyviai, kūrybiškai prisistatyti šalyse, su kuriomis nuo seno yra nusistovėję geri santykiai.

IV. Ketvirtasis horizontas: Lietuva kaip laisvės ir demokratijos centras

Kai kurie gilieji dalykai, kuriuos ir anksčiau intuityviai jutome, bet gal neakcentavome, tampa labai aiškia veikimo ašimi.

Savo Vyriausybės programoje iškėlėme siekį, kad Lietuvos formalius įsipareigojimus laisvės, demokratijos, žmogaus teisių ir tarptautinės teisės viršenybės principams lydėtų realūs veiksmai, prisidedantys prie šių mūsų civilizacijos pagrindą sudarančių vertybių stiprinimo. Nepaisant Lietuvos santykinio dydžio ir ribotų išteklių, istorinė patirtis, įgyta atkūrus nepriklausomybę ir sėkmingai transformuojantis į konsoliduotą demokratiją, veikiančią konkurencingos ekonomikos ir rinkos principais paremtame pasaulyje, suteikia žinių, leidžiančių padėti kitoms demokratiškas pokyčių keliu žengiančioms šalims. Žinoma, Lietuva turi moralinę pareigą padėti kitoms transformacijas patiriančioms valstybėms ir laisvės siekiantiems žmonėms visame pasaulyje.

Kai kurie svarbūs kokybiniai poslinkiai jau matyti.

Neatsitiktinai kaip tik Lietuvą prieglobsčiu pasirinko tūkstančiai Baltarusijos ir Rusijos demokratiškas aktyvistų, tarp jų – ryškiausi laisvosios opozicijos lyderiai. Tampame tikru laisvosios Rusijos ir Baltarusijos centru.

ES esame principingos politikos Rusijos ir Baltarusijos atžvilgiu lyderiai.

Rytų partnerystės šalims teikiame reformų pagalbą ir remiame politines jų transformacijas.

Palaukiame laisvę mylinčio Taivano, siekiančio apginti demokratiją ir laisvą visuomenę, veiksmus, neseniai priėmėme sprendimą paremti Taivaną ir vakcinomis – pirmieji Europos Sąjungoje.

Dėl mūsų principingo požiūrio į 17+1 formatą *Financial Times* Lietuvą netgi pavadino „laisvojo pasaulio lydere“.

Tačiau tai – tik pagrindas, net ne pagrindas, o pirmieji pamatų akmenys, ant kurių statysime savo vertybinę politiką.

Mūsų vertybinė politika taip pat atspindi ir patį giliausią, egzistencinį Lietuvos interesą: mūsų valstybė gali išlikti tik pasaulyje, kuriame dominuoja teisės

viršenybė, žmogaus teisių ir politinių laisvių pirmenybė, o pažanga vertinama per laisvos ir demokratinės visuomenės kūrimą. Todėl grėsmės demokratijai, grėsmės teisės viršenybe grįstai tarptautinei tvarkai laikytinos egzistencine grėsme Lietuvos valstybei.

Taigi kalbėdami apie Lietuvos kaip laisvės ir demokratijos centro vaidmenį kalbame apie giliausią strateginę mūsų užsienio politikos lygmenį.

Lietuvos kaip laisvės ir demokratijos plėtros centro darbotvarkė įgyvendinama trimis pagrindinėmis kryptimis: pagalba kovojantiems, pagalba transformacijoms ir pagalba tvirtinantiems demokratijos pamatus.

Pagalba kovojantiems skirta padėti visiems autoritarinių režimų persekiojamiems, saugumo ir paramos ieškantiems asmenims: disidentams, opozicijos veikėjams, pilietinės visuomenės aktyvistams, intelektualams, žurnalistams, persekiojamų mažumų nariams, tai yra piliečiams, kuriems dėl jų pažiūrų, tikėjimo, etninės kilmės, seksualinės orientacijos ar kitų priežasčių nebeįmanoma gyventi jų šalyse. Lietuva tokią pagalbą jau daugelį metų teikia daugiausia iš Rusijos bėgantiems asmenims. 2020 m. po suklastotų rinkimų Baltarusijoje valdančiajam režimui pradėjus masinius laisvės siekiančių jos piliečių persekiojimus, smarkiai išaugo ir pagalbos baltarusiams apimtys.

Ieškosime būdų šią paramą teikti ir kitiems už laisvę, demokratiją ir žmogaus teises kovojantiems – nuo „Laisvės vizų“ Honkongo demokratams iki kryptingo veikimo tarptautinėse organizacijose, kuriose taptume demokratų ir laisvės kovotojų balsu ir užnugariu.

Pagalbos transformacijoms grupė yra skirta perduoti Lietuvoje vykstant posovietinei transformacijai sukauptą demokratių ir rinkos ekonomikos reformų patirtį šiuo keliu vėliau pradėjusioms eiti ar lėčiau juo judančioms šalims. Jau dabar esame viena iš pirmaujančių ES šalių pagal įgyvendinamų dvynių projektų skaičių, bet ėmęsi papildomų priemonių galime pasiekti dar daugiau. Šias priemones prioritetiškai ir toliau taikysime Rytų partnerystės asocijuotosioms šalims – Moldovai, Sakartvelui ir Ukrainai, kurios demonstruoja nuoseklų ryžtą eiti euroatlantinės integracijos keliu. Kartu nuosekliai pagal galimybes padėsime kitoms laisvės ir demokratijos keliu pasukusioms šalims, pastaruoju metu – Armėnijai, ir kitoms.

Ne tik, kaip iki šiol, dalysimės savo reformų patirtimi, bet sieksime tuos mainus pakelti į aukštesnį lygmenį, kurti naujus patirties perdavimo formatus – reformų ar demokratijos mentorystės.

Pagalba tvirtinantiems demokratijos pamatus. Demokratijos kūrimo įrankiai, 1990-aisiais mums perteikti senosios demokratijos šalių partnerių, buvo gana paprasti:

laisvieji rinkimai, demokratinės institucijos, žmogaus teisių, įstatymų viršenybė, rinkos ekonomika. Dabar mūsų pačių patirtis teikia visapusiškesnę demokratijos sampratą, kurią sudaro objektyvios informacijos prieinamumo, bendro istorinio naratyvo, socialinio kapitalo, koherentiškos ir racionalios viešosios erdvės elementai. Matome ir naujų grėsmių demokratijai, atsirandančių kaip tik dėl šių elementų nepaisymo. Kitokio pobūdžio naujos grėsmės demokratijai kyla ir dėl technologijų raidos – naujausiomis veikimo galimybėmis netrunka pasinaudoti autoritariniai režimai. Būtina sutelktai didinti demokratijų atsparumą naujoms grėsmėms, gebėti jas identifikuoti ir ieškoti nuo jų apsaugos.

Esame fronto linijoje, kur išbandomos naujausios puolimo prieš demokratiją technologijos, ryškėja naujausi demokratijos erozijos procesai, – todėl esame kartu su bendraminčiais kitose laisvojo pasaulio šalyse atsakingi už aktyvų laisvės ir demokratijos erdvės visame pasaulyje sergėjimą.

O dabar baigdamas noriu pasakyti, kad man didžiulė garbė laikyti save jūsų kolega. Ačiū už tai, ką darote dėl Lietuvos. Ir ačiū už dėmesį.